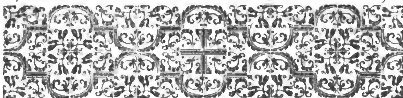
(3

RELATIO
FACTA IN CONSISTORIO SECRETO CORAM S. D. N. GREGORIO PAPA XV.
A FRANCISCO MARIA EPISCOPO PORTVENSI S.R.E. CARD. A MONTE

DIE IANVARII M. DC.XXII.

SVPER VITA, SANCTITATE, actis Canonizationis, & miraculis Beati FRANCISCI XAVIER è Societate IESV.

IVINÆ prouidentiæ consilio ſtatutum eſt, Pater Beatiſſime, vt Chriſtus Deus, & homo ineffabili myſterio in tempore de Virgine natus, diuinæ legis ſplendore humanum genus ad ſalutem illuſtraret: quem propterea Aeterni Patris nomine ita Iſaias alloquitur: Ecce dedi te in lucem gentium, vt ſis ſalus mea vſque ad extremum terræ. Non tamen omnibus per ſe ipſum Chriſtus hoc beneficium contulit: ſed intra Iudeæ fines ſe continuit; inde verò Apoſtolos, tamquam Sol ſplendidiſſimos radios, miſit in vniuerſum mundum prædicare Euangelium. nec Apoſtoli electi à Deo nuncij omnes orbis terræ prouincias peragrarunt. Sed cum falli non poſſit diuini Oraculi vox, quæ de illis prædixit: In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum: Apoſtolis Apoſtolici viri ſucceſſerunt, qui ab hac Sancta Sede miſſi Chriſtum Dei ſalutem, ac veram mundi lucem alijs ſubinde prouincijs prædicarunt.

Hos inter Seruus Dei Franciſcus Xauerius ita eluxit, vt in eo diuini Oraculi pars illa impleta

esse videatur: Et in fines orbis terræ verba eorum. Diuino enim beneficio segregatus in Euangelium Dei, qua immensa patent Oceani littora ad orientem solem, deduxit sonum Apostolorũ, Et in fines orbis terræ verba eorum. Nam vt taceam Indos,Brachmanas,& Malabares,ad quos aliqua Euangelij fama olim emanauit, & multorum sæculorum ætatibus obliterata Xauerij prędicatione reuixit: ipse primus Parauis, Malais, Iais, Acenis, Mindanais, Molucensibus, ac Iaponibus apostolico sane spiritu, & virtute Euangelicæ lucis fulgorem induxit, & salutem annunciauit. Vltra quas prouincias ad orientem solem nihil reliquum orbis terrarum habet.

Nuncius tamen ille hinc discessit apostolicus, à Paulo III. Pontifice Summo missus,vt illis gentibus salutem nunciaret: & Apostolus inde reuertitur. hoc enim nomen apostolicis factis primùm in Lusitania obtinuit; deinde in India, Iaponia, Sina, & reliquis Orientis prouincijs conseruauit: communi enim omnium consensu nonnisi Apostolus nominatur. Meritoq. tam honorifica appellatione dignus censetur, qui apostolico sane spiritu in tot prouincijs Euangeliũ prædicauit; ita Domino cooperante, & sermonem Serui sui confirmante sequentibus signis, vt multa centena hominum millia doctrina, & miraculis Apostolorum miraculis simillimis, ab idolorum seruitute ad veram libertatem filiorum Dei

tra-

traduxerit,in fide instituerit,& propria manu baptizauerit; inter quos Reges, ac Principes non pauci numerantur. Quod Apostoli nomen, ab hominibus Seruo suo tributum insigni miraculo Deus confirmasse videtur: cum illi non solum miraculorum, sed etiam linguarum dona concesserit;quibus olim Apostolos Hierosolymis ad prædicationem Euangelij armauit.

Apostolus igitur ad hanc Sanctam Sedem reuertitur, qui Apostolicus Nuncius ab illa missus est, vt fructum afferret: & fructus eius manet;quẽ tu Summe Sacerdos benedicas, & Deo offeras. illius enim fructus sunt tot millia hominum Catholicæ Ecclesiæ aggregata; tot illustrium virorum victoriæ, qui in illis prouincijs, in quibus Euangelium prædicauit, pro fide tuenda sanguinem profuderunt, hodieq. profundunt; constantia, & patientia, qua innumeri confessores inter acerbissimas persecutiones fidem tuentur. illius etiam fructus est nomen, & fama, quam apostolicæ sanctitatis vbique obtinuit,& desideria totius Ecclesiæ de illius Canonizatione. nulla enim natio est in orbe christiano, quæ Xauerium eximie Sanctum non prædicet, cupiatq. plenos illi beatorum honores ab hac Sancta Sede pro tantis meritis tandem decerni.

Hæc igitur celebris famæ, communisq. Ecclesiæ vox, ac desiderium Pauli V. fel.rec. animum

incli-

inclinarunt, vt ad preces totius Societatis IESV, illiusq. Præpositi Generalis in ordinem ad Canonizationem de vita,& Sanctitate huius heroici viri iuxta ſacros Canones inquiri iuſſerit: propterea q. fabricatis proceſſibus de iure, ac ſtylo neceſſarijs, illisq. maturè per plures annos diſcuſſis, hodie in eo ſtatu cauſa verſatur; vt legitimè inſtructa videatur. & iuſſu S. V. coram ampliſſimo Sacro Senatu illius ſtatum relaturus, breuitati conſulendo, tripartito ordine illum explicabo.

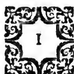
Primo,vitam, actiones heroicas, virtutes huius Serui Dei proponam.

Secundo, res huiuſmodi cauſa ordinatim geſtas.

Tertio, miracula inſignia à Deo eius interceſſione facta: vt ſi priora duo S. V. approbatione digna eſſe iudicauerit, & hanc poſtremam partem recenſendam decreuerit: rogatis de more ſingulorum Reuerendiſſimorum DD. meorum ſententijs; quid pro Dei gloria, & Catholicæ fidei exaltatione magis expediat,deliberare, & ſtatuere poſſit.

DE

DE VITA.

N ea Nauarræ parte, quæ trans Pyrenæum montem ad Hiſpaniam pertinet, natus eſt Seruus Dei Franciſcus Xauerius anno Domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſeptimo, in caſtello Xauier, à nobilibus parentibus Ioanne Iaſſo regij eiuſdem prouinciæ conſilij præſide, & Maria Azpilcueta Xauerij oppidi, & aliorum circa locorum dominis; à quibus piè educatus, & chriſtianæ diſciplinæ rudimentis diligenter inſtructus, vbi ætas adoleuit, Lutetiam Pariſiorum miſſus eſt; vt in celebri illa academia litterarum ſtudijs animum excoleret. Cumq. de eo domum reuocando pater cogitaret; Maria Magdalena Franciſci ſoror, quæ Gandiæ diſcalceatarum Virginum magna ſanctitatis fama Monaſterium regebat, de patris conſilio, ac fratris futura gloria diuinitus edocta, ad patrem ſcripſit: Pariſijs Franciſcum omni ope foueret, vt in ſtudijs pergeret, etiam ſi opus eſſet domeſticum cenſum in ea re exhaurire: quia nimirum electus à Deo noui orbis Apoſtolus erat.

Pariſijs ergo amicitiam contraxit Franciſcus cum Ignatio Loyola Societatis IESV poſtea parente, & fundatore; qui eum ad diuinam gloriam procurãdam ſocium à Deo multis obtinuit precibus, & lacrymis: ſpiritualibusq. exercitationi-

ni-

nibus instruxit. Quibus ille tantum profecit; vt Euangelicæ perfectionis amore incensus, sęculi honoribus, ac diuitijs contemptis, durum, ac vile vitæ genus eodem B. Ignatio duce animosè aggressus sit, & constanter prosecutus. Victum emendicando quærebat; orationi, & diuinis rebus vacabat semper; corpus ieiunijs, alijsq. pœnis affligebat.

Egressus Parisijs in Italiam venit; & dum peregrinandi in Palęstinam tempestatem expectat cũ socijs, vt Turcarum conuersioni ibi incumberent, cuius rei voto se astrinxerant: Venetijs, Bononiæ, alijsq. vrbibus pręclaro sanctitatis exemplo, & spiritus ardore, concionando, alijsq. pietatis, & charitatis officijs proximorum saluti indefesso incubuit studio. Venetijs ad titulum paupertatis sacerdos creatus, magno humilitatis, & charitatis exemplo ægrotis in hospitali domo inseruiuit, illis familiarius assistens; quorum aspectum propter insanabiles morbos, ac vulnera reliqui ferre non poterant. & vt gloriosiorem de se victoriam reportaret, sæpe aquam hausit, qua illorum vulnera lauerat.

Sublata igitur nauigandi eo anno spe, Romam cum alijs socijs venit, quemadmodum inter omnes conuenerat; vt se Summo Pontifici sisterent, offerrentq. in quascunq; vellet prouincias amandare ad proximorum salutem procurandam, vitamq. hic spiritualibus exercitationibus, ac labori-

ri-

ribus pro diuina gloria ditiſſimam, cæterum pauperrimam,& aſperam dum agerent, iactis primis Societatis IESV fundamentis,Ioannes Luſitaniæ Rex,Orientalis Indiæ conuerſioni maxime intentus, à Paulo Papa III. ſuppliciter petijt,vt ex Ignatij ſocijs, quos ſanctitatis, & doctrinæ fama ad eam expeditionem aptiſſimos iudicabat, aliquos ſibi mitteret, qui Euangelium vaſtiſſimis illis in prouincijs promulgarent.

In quam rem Ignatius, cui Summus Pontifex negotium commiſerat, Franciſcum nominauit: qui Apoſtolici Nuncij dignitate, ac poteſtate à Pontifice inſtructus, Indiæ Apoſtolus iuxta ſororis vaticinium à Deo electus, ſine mora proficiſcitur: eaq. ſanctitatis, & Apoſtolici ardoris ſigna exhibuit in Luſitania,vt communi omnium voce Apoſtolus dictus ſit. quod nomen non ſolum ipſe dum vixit, & poſt obitum obtinuit; verùm in illius memoriam,ac venerationem,quà Luſitanum imperium per Europam, Africam, Aſiam, & nouum patet orbem,omnes de Societate IESV Apoſtoli nominantur. tantum enim fidelis Dei ſeruus apoſtolicis factis, & ſanctitate promeruit, vt non ſolum ſibi glorioſum nomen, ſed ſuis etiam comparauerit.

Ex Luſitania in Indiam ſoluit: nec vllis regij Prætoris precibus adduci vnquam potuit,vt viatici nomine aliquid acciperet præter vilem centonem.Mendicando victum quærebat in naui:in

publico dormiebat, nautico fune pro lecto vtens: ægrotis omni ope ſemper præſto erat; illis cibos, ſi indigerent, non ſolum à ditioribus procurabat, ſed propria etiam manu, & induſtria parabat, ac diuidebat, non veritus etiam illorum veſtes lauare, aut aliquod officij genus, quamuis viliſſimum, illis exhibere; in quibus prudens Chriſti ſeruus ipſum Chriſtum ſemper agnouit, & veneratus eſt. Vt ſacramenta illis miniſtraret, periclitantibus adeſſet, & mœrentes ſolaretur, totas noctes vigilabat indefeſſus, diebus in ſummo labore, & oratione tranſactis. vnde aliqui dicere ſoliti ſunt, Franciſci delitias eſſe præter orationem, ægrotis inſeruire. Quod viuendi inſtitutum non ſolum in hac, ſed in omnibus nauigationibus, in quibus deinceps magnam vitæ partem poſuit, conſtantiſſime retinuit. Nec ſolum in mari eius charitas ita in pauperes, & ægrotos eluxit, ſed dum in vrbibus moraretur, nihil ab hoc inſtituto vnquã remiſit. Quin omnibus omnia factus, vt Chriſto omnes lucrifaceret, reliquos homines, qui vel propter pinguiorem fortunam, vel propter valetudinem ea opera non indigebant, alijs non minoribus officijs proſecutus ſemper eſt; nulliq. vnquam labori pepercit, quo proximorum ſaluti prodeſſe poſſet.

Indiam vt attigit poſt tàm longam nauigationem, quæ annum tenuit, curando corpori nullum tempus dedit; ſed ignem, quem in illas pro-

uincias mittere venerat, ſtatim cœpit ſpargere. Pueros, ac rudem plebem per vrbem tintinabulo vocabat, cogebatq. in aliquam Eccleſiam, in qua omnes doctrinam Chriſtianam edocebat ea ſpiritus efficacia, vt altiſſimè in omnium corda penetraret, veluti doctrina ipſa Apoſtolorum. Orationes per plateas, ac domos vt decantarent, omnibus perſuaſit, & in domibus cuique ſuis familiaribus eas traderent. Qui mos ab eo inductus, hodie in India, magna Dei gloria, perſeuerat.

Adultos ad confeſſionem, ac pœnitentiam peccatorum, Chriſtianæq. vitæ ſanctitatem omnibus officijs inuitabat: Ethnicos ab idolorum ſeruitute ad veram filiorum Dei libertatem indefeſſo ſtudio, & per aperta vitæ diſcrimina vocare nuſquam deſtitit, in ignotas, & abditas penetrans prouincias, nudis ſæpe pedibus, laceris veſtibus, & mendicus. Qua in re ita ſerui ſui conatibus Deus adfuit, clariſſimis, & Apoſtolorum ſimilibus miraculis ſermonem illius vbique confirmans, & interius auditorum corda mouens: vt multa centena hominum millia ad fidem conuerterit, & baptizauerit, multos vitiorum cœno pertinaciter immerſos, magnis ad id ſuſceptis peregrinationibus, nauigationibus, & corporis afflictionibus, extraxerit.

Multa ſunt Regna, Prouinciæ, & Inſulæ, per quas Cæli, ac Romanæ Sedis Nuncius verbum Dei ſeminauit. Tandemq. dum aditum Euange-

lio quærit in vastissimum Sinarum imperium, laboribus supra humanas vires pro Dei gloria fractus, & cælesti Christi videndi ardore extenuatus, in Sanciano deserta insula ad patriam, & nuptias Agni euocatus fidelis seruus, in gaudium Domini introiuit.

DE VIRTVTIBVS.

APOSTOLICI huius viri clarissimarum virtutum insignibus excellens sanctitas per RR. PP. Rotæ Auditores firmata, & per Sacram Rituum Congregationem legitimè comprobata, apertè ex dicendis manifestatur.

DE FIDE.

FIdes in excellenti gradu in eo floruit; quam non solum per Sacramentorum deuotam susceptionem, & indefessam ministrationem professus est: sed heroicis etiam operibus; susceptis ad eam prædicandam per barbaras, & ignotas prouincias, ac maria magnis peregrinationibus & nauigationibus, per aperta vitæ pericula, & sine vllo humanæ opis auxilio; exprimens in se ipso Euangelicæ doctrinæ, quam prędicabat, puritatem, & sanctitatem. Attulitq. eius fides in millia millium per vastas illas prouincias propaga-

ta,

ta; & allatura in posterum est, fructum benedictionis in horrea Domini. Ex quibus rebus ea virtus eminenter in illo claruisse patet.

DE SPE.

FIrmissimam habuisse spem planum est: cum in eo omnia illa abundanter concurrisse probentur, quæ cum tali spe indissolubili nexu sociantur: nempè Despectus temporalium rerum, voluntaria ærumnarum Perpessio, Aggressio difficilium, Securitas in periculis, Gaudium in aduersis. Nam Despectus temporalium apparet, quòd spretis mundanis honoribus, diuitijs, feudalibus castrorum successionibus, dignitatibus, & commodis humilem vitam, religiosamque paupertatem sub obedientia in viridi ætate est amplexus. Quo ad voluntariam ærumnarum Perpessionẽ, euidentissime constat illa: quia cunctis reiectis cõmodis, ærumnas plurimas, maximosq. labores propter Christum voluntarie suscepit, vt inferius suo loco designabitur: ita vt quanto maiores illius fuerunt, labores & grauiores ærumnæ, tanto etiam in eo feruentiorem spem fuisse affirmandũ sit. Quo ad Aggressionem difficilium, illam docent plurima ardua, difficilia, & humanas vires prorsus excedentia, quæ toto vitæ cursu perfecisse probatur; inter quæ duo tantum, ne longior sim, narranda censui. Primo videlicet, admi-

mirabile illud : quòd , cùm magnis itineribus per montium cacumina numerosus Badagarum exercitus in Regnum Trauancor, atque Promõtorium Comorini furens excurreret in ruinam Christianorum, quos ipse baptizauerat; Xauerius solus, inuictæ in Deum fiduciæ clypeo tectus, obuiam barbaris processit, militesq. seuerè increpauit. Stetit illicò exercitus immobili vestigio, nec progredi vlterius potuit. quin etiam Ducibus pergere volentibus respondebant milites, progredi se nequaquam posse, & cernere è regione astantem cum Xauerio virum quendam magnum, & maiestate terribilem, nigra veste indutum, qui eos terrebat: neque ardorem ex vultu atque oculis illius emicantem ferre se diutius posse. Quod cùm ipsi etiam Duces experirentur, retrocessit totus exercitus, atque ab incepto destitit; victorq. Xauerius Christianos, quos Christo pepererat, à cæde, & rapinis liberauit.

Aggreßionem difficilium ostendunt etiam cũ admiratione, tot peregrinationes susceptæ ad infideles populos, incognitos, & barbaros, cum aperto vitæ periculo, solo studio diuinæ gloriæ propagandæ. Securitatem in periculis in illo floruisse certißimum est, cùm probetur sine cura fuisse in medijs curis, & sæpius sine metu fuisse imminente naufragio, securum ingruentibus hostibus, securum in infirmitatibus ipsis: ita vt firma spes in

Deo,

Deo, quæ in illo vigebat, certam ſecuritatem in periculis ei præſtaret non ſecus, quàm anchora naui in fluctibus præſtat; & in Domino confidens nihil timeret, poſſetque cum Dauide canere: Si exurgat aduerſus me prælium, in hoc ego ſperabo.

Poſtremo quoad gaudium in aduerſis, illud eminenter probat continua hilaritas animi, promptaq. voluntas, quibus non ſolum ſine mærore, ſed cum Apoſtolo ad Rom. 5. glorians in ſpe filiorum Dei, tot labores, & ærumnas, ac pericula, & aduerſa paſſus eſt, iuſtè, ac piè viuens in hoc ſæculo, expectans beatam ſpem, & aduentum magni Dei, qui ſeruum, quem vigilantem, & laborantem cum gaudio inuenerit, ad gaudium vocat æternum.

CHARITAS.

CHaritatem, virtutum præſtantiſſimam, ſeruum iſtum Dei habuiſſe in eminenti gradu tàm erga Deum, quàm erga proximum, euidenter probatum eſt.

DE CHARITATE IN DEVM.

NAm quoad Deum, charitatem illius oſtendit exacta obſeruantia mandatorum; ipſius etiam Dei, & Domini noſtri Ieſu Chriſti approbatione, qui dixit Ioan. 15. Qui habet

man-

mandata mea, & ſeruat ea; ille eſt, qui diligit me. Quàm exactè verò fidelis iſte ſeruus Domini mandata ſeruauerit, colligitur ex puritate conſcientiæ, ex aſſidua meditatione diuinæ legis, ex horrore cuiusq. etiam leuiſſimæ tranſgreſſionis, ex ſtudio quod adhibebat, vt ab alijs diuina præcepta ſeruarentur, ex voluntaria paupertate, caſtitate, & obedientia: in quibus tantum excelluit, vt non ſolum is, qui ex aduerſo eſt, nihil habens de illo dicere, obmuteſceret; ſed omnium lingua, ac vocibus, tam à chriſtianis, quàm ab idololatris non niſi Sanctus communiter diceretur. quę fama non niſi exactiſſima diuinæ legis obſeruatione colligi poteſt.

Probant eandem charitatem frequentia, & familiaria colloquia, quæ longa, & quàm aſſidue cum Deo habebat. in quibus Dei amore taliter incendebatur, vt ſępè vultu inflammato, oculis ad cęlum affixis, diuinitus à terra eleuaretur: quaſi in cęlum, vbi erat illius theſaurus, & propterea cor, etiam corpus raperetur. & ſępè non valens reſiſtere abundantię dulcedinis diuini amoris, clamauerit: SATIS EST DOMINE, SATIS EST.

Oſtenditur eadem charitas per extinctionem timoris in ſubeundis periculis, & arduis operibus aggrediendis amore Dei. Nam perfecta charitas foras mittit timorem. Ille verò tantum abfuit à timore, vt propter Deum non timuerit naufragium, peregrinationes per inuia, & deſer-

ta

ta loca non formidauerit, nec feros ethnicorum mores expauerit; quamuis ab omnibus vno consensu exitium sibi imminere denunciaretur. Nec minus elucet eius eximia in Deum charitas ex contemptu rerum humanarum, & mortis; qui in tota huius Serui Dei vita ita elucet, vt verè cũ Apostolo posset dicere: Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum, &c. in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos.

Nec minus eandem testabatur charitatem, continuò de Deo meditando, dulces de illo sermones habendo, cunctos ad illius amorem hortando. Iaculatorias orationes ex inflammato pectore etiã in medijs turbis emittebat tanta dulcedine; vt audientes ad Dei amorẽ accenderet: quin & dormiens in has voces frequenter erũpebat. Mi IESV, Dulcis IESV: non solum enim in vigilia, sed in somno IESVM in ore, & corde habebat. quod ardentissimæ charitatis signum est clarissimum.

DE CHARITATE IN PROXIMVM.

CHaritas verò in proximum feruentissima in eo probatur non solum ex præmissis de charitate ergà Deum: sed etiam ex pijs operibus, in quibus se continuò exercuit, seruiendo ægrotis hospitalium locorum, illis cibum proprijs manibus ministrando, sordes illorum purgando, lectulos versando, & sternendo; sinu amplexuq. foue-

bat quantumuis vlceroſos, & tabidos; cum illis crebrò pernoctabat; extremum agentibus ſpiritum aſsiſtebat; mortuos abluebat, & ſepulturæ tradebat; omniaq. alia quantumuis vilia ſeruitia, & charitatis officia eiſdem præſtabat indefeſſus Dei ſeruus, omnibus omnia factus.

Nec minus eadem charitas in proximos colligitur ex beneficentia, qua maximè eluxit in pauperes, illis non ſolum quæ habebat benignè diuidendo: ſed etiam ab alijs, vt illis daret, ſæpiſsimè oſtiatim poſtulando: omnia in egenos, & deſolatos diſtribuendo tanto amoris ſenſu, & voluptate; vt non ſolum Pater pauperum communiter diceretur: ſed etiam illius delitias pauperes eſſe,& orationem permulti affirmauerint. Eximia pietate fuit erga carceratos. illos crebrò viſitabat, verbis conſolabatur, cibo potuq. reficiebat, ſpirituali alimonia confirmabat, cauſamq. illorum, quantum modeſtè poterat, agebat. idq. tàm ſedulo, vt ſæpiſsimè domum rediret poſt occaſum ſolis; quin tam longa ſentiret ieiunia; cuius potiſsimus cibus erat Chriſti voluntatem facere.

Ardentem etiam charitatem in proximos probauit per tantum tempus pueros chriſtianæ fidei elementa docendo; rudibus adultis chriſtianam legem vberius explicando; peccatores omni conatu ad officium reuocando; infidelibus diſcuſsis errorum tenebris Euangelicam lucem aperiendo; vehementiſsimo zelo animarum, quo ſemper

flagraſ-

flagraſſe oſtendunt ſatis quæ hactenus diximus, & alia charitatis officia, quibus nil aliud quærebat, præter animarum ſalutem; quas ita diligebat; vt ſanguinem pro illis dare paratum ſe eſſe oſtenderet ipſis periculis, & laboribus, quos intrepidus ob illarum ſalutem aggrediebatur, armatus Domini exemplo, qui prior dilexit nos, & lauit nos à peccatis ſanguine ſuo.

DE ORANDI STVDIO.

HAbuit hic Seruus Dei eminenter orandi ſtudium, quod charitatem indiuiduè comitatur: cum nemo amet, qui non cupiat cum eo eſſe, & agere, quem amat; cumq. per orationem cum Deo ſimus, & agamus. Excelluiſſe igitur illum tàm in vocali, quàm in mentali oratione probatur, non ſolum ex frequenti aſſiduitate, ſed etiam ex feruenti efficacia, & delectatione, quibus orare ſolitum fuiſſe conſtat. Tantum enim ei cordi fuit aſſidua frequentia orandi; vt nullæ difficultates, nullæ occupationes, nulla negotia quamuis ardua, nullumq. tempus illum ab ea retrahere poſſent, vbicunque locorum eſſet. quòd ſi aliquando ſolitum, & præfinitum tempus orandi, & meditandi propter occupationes, quas Eccleſiarũ ſollicitudo, & proximorum amor ingerebant, defluxiſſet; aliud pro illo reponebat: & cum aliter non poſſet, illud nocturnæ quieti

ſubtrahebat;noctes integras ſubinde orationi dãs, vel maiorem illarum partem. Sæpiusq. obſeruatum fuit, poſt graues, & multiplices diurnos labores à media nocte, vſque ad lucem oraſſe, Chriſti exemplum ſecutum, qui pernoctabat in oratione Dei; immo in medijs etiam ipſis tempeſtatibus nihil commotus animo orationem continuabat. De nocte ſurgens in hortis domorum Societatis deprehenſus fuit ſæpe; vbi libero, & fulgenti cælo fruens totus in contemplationem diuinæ pulchritudinis rapiebatur: & vt diutius hoc potiretur bono binas tantum, vel ad ſummũ ternas horas quieti dabat; vt reliquum temporis meditando, orandoq. conſumeret.

Feruens autem efficacia cum delectatione in orando ſatis demonſtratur, tàm ex prolixitate orandi per integras noctes, vt ſupra; quàm ex illius externa facie, ex qua in ipſo actu ardor orantis ità apertè emicabat; vt totus cœleſti quodam igne exardeſceret, ac in præſentes quoque flammas pietatis emitteret; qui illius aſpectu ad pietatem, & Dei amorem accendebantur. Illam etiam probat extaſis, quam patiebatur orans, & miſſam celebrans; ita vt planè à ſenſibus abſtraheretur, nec miniſtrum veſtem identidem ſuccutientem aduerteret, nec ad ſe rediret niſi poſt horam. Orando talibus affluebat gaudijs; vt vix illis ferendis mortale pectus ſufficeret: & ob id auditus ſæpe fuit dum ſecreto oraret dicens: Non plus Domi-

ne;

ne; ſatis eſt Domine, & ſimilia, de quibus iam diximus.

DE HVMILITATE.

HVmilitatis dono, Sanctitatis fundamento, ampliſſime dotatum fuiſſe oſtenditur; cum in interna, & externa mirificè excelluerit.

Ac primo demiſsiſſimè de ſe ipſo ſentiebat, ſe viliſſimum omnium, & peccatorem maximum reputabat; omnibus inferiorem ſe eſſe affirmabat; & nihil erat tam vile, & abiectum, quo ſe dignum non putaret; nihil honorificum, quo ſe indignum non iudicaret; ita vt nulli præeſſe vellet, ſed omnibus ſubeſſe cuperet, omnesq. propterea vt ſuperiores reuereretur.

Secundo eandem probauit humilitatem honorifica quæque penitus ſpernendo, ad ſuas laudes, non ſecus ac alij ad probra, erubeſcens. ſi quid eſſet vnde laus ipſi aliqua poſſet peruenire, vt in faciendis miraculis, ſtudioſè id factis, & verbis cœlabat, & ſociorum aliorumq. meritis, & interceſſionibus adſcribebat.

Auctoritatem ampliſſimam Legati Apoſtolici, qua inſtructus in Indiam miſſus fuerat, non ſolum non iactauit: ſed data opera texit, quaſi gladium in vagina: adeo vt per decem annos nemo illum Nuncium Apoſtolicum ſciuerit, præ-

ter

ter Episcopum Goanum; nec nisi semel vltimo quasi remedio ad Dei gloriam procurandam ea potestate vsus est, re prius cum Episcopo Goano communicata, & illius permissa arbitrio.

Eadem humilitas ostenditur ex propria sui abiectione: nam Christum imitatus, cum diues esset omnium, egenus fieri voluit; & dum lautè ex suo posset, ex alieno precariò victitare maluit, abiectissimo vestitu semper vsus. Patet etiam ex quotidianis exercitijs, & actionibus, quibus sollicitam operam præstitit tàm in Indica nauigatione, quàm in domibus hospitalium Indiæ, viliora quæq. ministeria, vt iam dictum est, hilariter & sponte eligendo: ex humili reuerentia ostenditur; qua semper veneratus est Episcopos, sacerdotes, & superiores quoscumque; adeo vt, cũ B. Ignatio suo superiori scriberet, nonnisi genibus flexis scriberet reuerentiæ causa. Multaq. sunt alia, ex quibus planissime colligitur, Christi vestigia Xauerium fuisse secutum, qui de se dixit: Mitis sum, & humilis corde.

DE PAVPERTATE.

PAupertatem Euangelicam, quam vouit, perfectissimè ab illo seruatam fuisse demonstrat ratio vitæ, quam semper seruauit in victu, vestitu, suppellectili, itineribus, habitatione. Victus namq. fuit parcissimi; non eo solum, vt cor-

pus

pus affligeret: ſed etiam, vt voto paupertatis ſatisfaceret; vtque verum pauperem ageret, quodcumque ſibi ab alijs vltro ſubminiſtrabatur, & ea quæ ſolitus erat ipſe per ſe mendicare, alijs pauperibus diſtribuebat, contentus ipſe quolibet vili cibo, & pane obuio: vt latius dicemus dum de pœnitentia agetur.

In veſtitu verò non minus tenax paupertatis apparuit. erat enim plerumque attritus, reſartus, & aſſumentis varijs interſectus in ſumma optimarum veſtium copia, quæ certatim illi ab omnibus offerebantur.

In ſuppellectili præterea eius paupertas valde reſplenduit. Eius in cubiculo nihil aliud elucebat, niſi ipſa paupertas: nudi namque erant parietes: lectulus potius ad arcendum ſomnũ aptus; quàm ad conciliandum, vt pote ſine culcitra, ſine lodicibus, vilibus tantum ſtragulis, duro ceruicali adiuncto: & præter iſta non aliud quidpiam erat in cubiculo, quàm pauci libri ſibi, vel alijs neceſſarij.

In itineribus conficiendis, quæ tam longa, tam multa, tam difficilia fuere, tot longinquis peregrinationibus in vltimas terras ſuſceptis, ſtudium paupertatis ſuum maximè probauit; nullo alio vectore, quam baculo pro equo, & vehiculo vſus eſt, pedes ſemper incedendo, & non raro ſine calceis, ſine alio tegmento plantarum. Viaticum non in pera, & ſacculo, ſed in Dei benignitate, &

aliena

aliena pietate repoſitum habebat; nullum ſecum ferre ſolitus; niſi vbi per deſerta, & inuia loca eſſet incedendum, & tunc nil aliud parabat quam cibum caſtrenſem: & caſtigatiſſimum. Et in toto longo, ac impedito itinere Meacenſi aſſa tantum victitauit oriza. Nec viatoriæ veſtes luculentiores erant, quàm cibus. deò pannoſus ſe in viam dabat, vt aliquando pueris ridiculo eſſet. E Luſitania in Indiam ſoluens, precario ſemper in naui victitauit: nec ab illo inſtituto precibus Regij Prætoris vllatenus abduci paſſus eſt. Idem inſtitutum in nauigationibus reliquis ſeruauit: nunquam alio diuertere ſolebat; quàm in publicas domos hoſpitalium: vt quemadmodum precario veſcebatur: ita mendicato hoſpitaretur. hoc in Italia, hoc in Luſitania, hoc in India ſemper præſtitit.

DE MORTIFICATIONE, ad Pœnitentia.

MOrtificationis ſtudium, & opera pœnitentiæ in eo tales fuiſſe conſtat; quales ad inſignem & excellentem requiruntur ſanctitatem.

Primo, eximia fuit in eo abſtinentia cibi; cum non ſolum carnis, & vini; ſed etiam panis triticei vſum procul à ſe abdicauerit. In priuata domo, & quoties apud alios non veſceretur; de indu-

ſtria

ſtria inſulſis, & vilibus vtebatur, ac parciſſimè.

Secundo, manifeſte colligitur ex maceratione carnis. corpus enim frequentiſſime flagellis cædebat, quandoq. æneo filo contextis; quæ etiam ferreis punctis, & ſtellulis de induſtria exaſperabat, ita vt ſanguinem copiosè profunderet. Somno nonniſi breuiſſimo corpus recreabat, incōmodè vel humi, vel fune nautico iacens, vel lectulo vilibus ſtragulis, vt ſupra dictum eſt, parato: reliquum noctis orationi, & contemplationi dabat, vel ægrotis viſendis. Quin extra ſolitum ſuum longe plura, & maiora pœnitentiæ opera exercebat. ſæpius namque per plures dies ab omni cibo abſtinuit: & aliquando à Dominica paſſionis vſque ad Sabbatum maioris hebdomadæ. ſæpe per biduum, vel triduum, quandoq. per quatuor totos dies, præſertim in principio ſuæ conuerſionis. quando etiam, vt doloris ſenſu magis cruciaretur; funiculis ſibi adeo arcte coxendices, & lacertos conſtrinxit; vt, cum plures dies eo in cruciatu iter agendo perſeueraſſet, animo repente deſtitutus præ doloris magnitudine, in media via conciderit: vinculis in carnem tam alte depreſſis; vt medici vulnus inſanabile iudicauerint: actumq. de eius vita eſſet: niſi miraculoſe vincula rupta fuiſſent ſine ope artis humanæ.

DE FORTITVDINE, ac Magnanimitate.

FOrtitudine, Magnanimitate, & Patientia in laboribus tolerandis, & ſuperandis heroice, & inſigniter à Deo dotatus fuit. mundum vicit ſui ipſius abnegatione: Chriſtum ſecutus, honores, & dignitates ſibi oblatas ſpreuit conſtanter: vitam religioſam, vilem, & pauperem elegit, & fortiter retinuit: eluxitque ſæpe eius animi fortitudo, quòd plagis, & puſtulis pauperum mendicorum lauatis, aquam ipſam, qua illas abluerat, non ſemel biberit.

Nec ſolũ tam glorioſa de ſe ipſo victoria eius emicuit inuictus animus: ſed etiam in aggrediendis rebus arduis propter Dei amorem, & in ſuperandis difficultatibus. Longinquas regiones, ac prouincias adijt, vitæ ſpreto periculo: nec barbarum, & efferum in hoſpites incolarum ingeniũ timuit ad chriſtianam manſuetudinem inuitare, à quibus ſibi mortem paratam eſſe audiebat. Ab annò milleſimo quingenteſimo quadrageſimo primo, quo in Indiam nauigauit vſque ad annum milleſimum quingenteſimum quinquageſimum ſecundum, quo diem clauſit extremum, multas diuerſarum nationum, & linguarum prouincias prœdicandi Euangelij cauſa peragrauit; contractis etiam ob aſſiduos labores morbis grauiſſimis. ſæpius naufragium paſſus eſt. æſtus, frigoris,

nu-

nuditatis, vigiliarum, ſitis, famis incõmoda diutiſſimè ſuſtinuit. nudis pedibus inter vepres, & ſentes longiſſima itinera perfecit. contumelijs, probris, irriſionibus, & omnis generis illuſionibus, & iniurijs appetitus: verbera inſuper, lapidationes, ac ſputa paſſus, omnia ſemper non ſolum æquo animo, ſed ſibi plaudente, illius verè diſcipulus, qui Apoſtolis dixit. Cum vos oderint homines, & cum ſeparauerint vos, & exprobrauerint, & eiecerint nomen veſtrum tanquam malum propter filium hominis: gaudete, & exultate: Deoq. propterea in omnibus gratias hilaris, & humilis agebat; & pro illuſoribus, ac perſecutoribus deprecabatur.

DE FAMA SANCTITATIS, & nomine Apoſtoli.

PRopter hæc non immerito, Beatiſſime Pater, non ſolum vaſtiſſimas Orientis prouincias; ſed Occidentis etiam eximia ſanctitatis fama viuus, & mortuus compleuit, vnde non alio nomine etiam viuus communiter vocabatur, niſi Sanctus, tàm à Chriſtianis, quàm ab infidelibus: qui omnes in anguſtijs, illum etiam abſentem inuocabant; illi ægros, ac mortuos offerebant, vt ſanitatem, & vitam reſtitueret: & quicquid illius habere poterant religiose aſſeruabant.

Mortuus omniũ prædicatione eſt celebratus.

Corpus eius Malacæ & Goæ eximia veneratione exceptum eſt tanto populorum concurſu;vt,cum primum Goæ expoſitum fuit, per multos dies cãcellis, lictoribus, armato milite concurſus fuerit compeſcendus. qui vſque ad hanc diem maximus eſt, confluentibus ex tota India multis cuiuſcunque conditionis, ſexus, & ætatis ad eius ſepulcrum: vt teſtantur vota ſoluta, tabellæ appenſæ, & peregrinationes ſolemnes. Veſtes, ſuperpellicium, & alia, quibus vſus eſt, pro reliquijs religiosè venerantur omnes; multaq. propterea, ac magna à Deo beneficia comparant. loca etiam, quibus ille aliquando diuerſatus eſt, piè ab omnibus religioſa frequentia coluntur.

Imagines ipſius tã publice, quàm priuatim deuote à populis viſitantur, & coluntur. & in promõtorio Comorini in Eccleſia Cottatæ illius imago in tanta veneratione eſt; vt ethnici, & fideles propterea ad eccleſiam illam religiosè peregrinentur; nec alio nomine illam appellent niſi eccleſiam magni Patris; donaria illi offerunt; vota ſoluunt; ac beneficia à Deo illius interceſsione poſtulant, & non vulgaria ſingulis diebus obtinent. Tanta veneratione chriſtiani, & ethnici oræ Trauancoridis propè promontorium Comorinum colunt, & venerantur Xauerium: vt, cum in interioribus locis dictæ oræ duodecim eccleſiæ fuerint deſtructæ, & nũquam deinceps renouatæ, ſolum eccleſia, vbi eſt poſita imago illius, hucuſq; intacta perſiſtat.

Ac-

Accedit illuſtre teſtimonium præcipuorũ ætatis noſtræ ſcriptorum de inſignibus virtutibus huius eximij viri,& de opinione ſanctitatis, quam habet in toto orbe chriſtiano. quadraginta ſunt, fermè omni exceptione maiores; vtpotè Cardinales, Epiſcopi, Sacerdotes, Religioſi, Iuriſconculti, aut alia pręrogatiua inſignes;qui ſingulare teſtimonium de eius ſanctitate protulerunt; omnes ordinatim nominati in iam dicta relatione Auditorum Rotæ.

Concurrit vehemens deſiderium,& ſumma expectatio totius vbique Eccleſiæ ob continuatam perſeuerantiã prædictæ opinionis ſanctitatis, quæ non ſolum eius morte latius propagata eſt; ſed in dies magis, ac magis propagatur.

Poſtremò ſuperadditur honeſtiſsimus titulus Apoſtoli; quem ſummo conſenſu Hiſpaniarum populi, & Indiæ illi detulerunt: apud quos non alio appellatur nomine,niſi Apoſtolus. quod non ſolum mirabili præſagio Mariæ Magdalenæ eiuſdem Xauerij ſororis natu maioris (de quo ſupra egimus)verùm inſigni miraculo Chriſtus illi confirmaſſe videtur: cum illum linguarũ dono exornauit, quo Apoſtolos ad prædicationem Euangelij inſtruxit.

DE

DE DONO LINGVARVM.

DIuerſarum namq. gentium linguis,quas non didicerat, cum eas Euangelij cauſa adiret, ità eleganter, & expeditè loquebatur, ac ſi ibi natus, & educatus eſſet. & contigit non raro; vt eum concionantem diuerſarum nationum homines, ſua quiſque lingua planè, & politè loquentem audiuerit. id quod pro maximo miraculo ab ea gente habitum, non ſolum auxit venerationem Xauerij; ſed multos etiam ad fidem conuertit. Voluit enim Deus, qui illum ad prædicationem Euangelij in illis prouincijs ſegregarat; vt, ſicut in cæteris apoſtolicum ſpiritum acceperat: ſic etiã dono linguarum Apoſtolis ſimilis eſſet: & vt non ſolum ſpiritus feruore eximio; ſed etiam varijs linguis magnalia Dei vbique loqueretur.

DE GESTIS IN CAVSA.

QVibus ſic ſummatim relatis de vita, heroicis virtutibus, & actionibus huius Serui Dei Xauerij.

Ad ſecundam partem circa res ordinatim geſtas in huiuſmodi cauſa deueniendo iuxta præmiſſum ordinem; Sanctitati Veſtræ exponitur; qualiter anno à Xauerij obitu ſexageſimo; cum fama Sanctitatis, & miraculorum vndique in ore Chriſtiani populi celebris eſſet: placuit. Fel. rec.

Pau-

Paulo Quinto ad preces Societatis IESV committere DD. Cardinalibus Sacræ Rituum Congregationi Pręfectis; vt ſuper recognitione proceſſuum per ordinarium Indiarum, Goæ, Coccini, Bazzaini, & Malacę ad inſtantiam Ioannis Luſitanię Regis, vt dictum eſt, fabricatorum; ac ſuper fama Sanctitatis, & miraculorum, ac populorum deuotione in genere inquirerent, & referrent: an talia viderentur, vt ad ſpecialem inquiſitionem procedendum foret. quę Sacra Congregatio annuente eodem Paulo Quinto ſub die vigeſima Martij anno milleſimo ſexcenteſimo decimo deputauit bon. mem. Cardinalem Pamphilium: qui auctoritate Apoſtolica, ac eiuſdem Sacrę Cõgregationis Rituum nomine per ſe ipſum, vel aliquem Pręlatum, ſeu Pręlatos ab ipſo eligendos in Vrbe, cum notarij deputatione, prędicta omnia perageret. qui Cardinalis, electo prius Nicolao Rogeto in notarium, ad omnia prædicta abſoluenda deputauit tres Rotę Auditores, Horatium Lancellottum deinde Cardinalem, in cuius locum ſubrogatus fuit Ioannes Baptiſta Coccinus eiuſdem Rotę Decanus; Franciſcum Saceratum tunc Archiepiſcopum Damaſcenum, modo ob eius inſignia in Eccleſiam merita Cardinalem, & Io. Baptiſtam Pamphilium: coram quibus exhibitis per legitimum procuratorem articulis, ſuper generali inquiſitione famę ſanctitatis, & miraculorum Xauerij, examinati fuerunt duo-

decim

decim teſtes, cum interrogatorijs; & ſeruatis alijs de iure ſeruandis.

Mortuo Cardinali Pamphilio eadem Sacra Rituum Cōgregatio ſub die prima Septembris ſubrogauit Cardinalē Lancellotum: à quo deputato Ioanne Viſeto notario in locum Nicolai iam defuncti; productisq. proceſsibus huius cauſæ informatiuis, illisq. fideliter interpretatis à deputato interprete, & in forma recognitis: abſoluta quoq. generica informatione Romæ, vt ſupra, ſumpta: eadem Congregatio referente eodem Cardinale Lancellotto decreuit, ſufficienter, & abundanter conſtitiſſe de fumo ſanctitatis, vitæ, morum, & miraculorum; ac populorum deuotione erga Seruum Dei Xauerium: proinde poſſe ad ſpecialem inquiſitionem procedi.

Vnde idem Paulus Quintus per ſpeciale reſcriptum commiſit eiſdem tribus Auditoribus; vt cauſam huiuſmodi reaſſumentes, omnia acta, & proceſſus viderent; noua iura in Curia, & extra compulſarent; nouos etiam teſtes interrogarent; litterasq. remiſſoriales, & compulſoriales, prout opus eſſet, decernerent, & relaxarent: prout præuijs legitimè productis articulis, pro ſpeciali inquiſitione decretæ, & relaxatæ fuerunt ad Archiepiſcopum Olyſsiponen. ad Epiſcopos Pampilonen. Baionen. & Iacen. pro Ciuitate Pampilonæ; ad Archiepiſcopum Goanum, ſeu eius Vicarium pro Ciuitate Goæ in India; ad Epiſcopum

Cocci-

Coccinenſem, ſeu eius Vicarium in India pro Ciuitate Coccini; ad Epiſcopum Malacenſem, ſeu eius Vicariũ pro Ciuitate Malacæ item in India.

Quibus litteris ſic expeditis, dum in partibus executioni mandantur: fuerunt hic Romæ ab eiſdem tribus Auditoribus alij examinati teſtes ſuper articulis in ſpecie, ipſis prius citatis, & cum interrogatorijs, & alijs de iure requiſitis.

Tranſmiſsis deinde ad vrbem proceſsibus remiſſorialibus, & compulſorialibus; qui vigore dictarum litterarum in partibus fabricati ſunt, illiſq. per fidelem portitorem conſignatis, ac per deputatos ab Auditoribus fideliter interpretatis, productis, & recognitis; inſtante procuratore Societatis IESV, nomine etiam Sereniſsimi Hiſpaniarum Regis, & aliorum multorum Principum, & totius Indiæ Cleri; vt ad vlteriora procederetur: tres Auditores prędicti viſis omnibus, & ſingulis proceſſibus iam dictis, illiſq. maturè diſcuſſis, & examinatis: in pluribus Congregationibus, ſingillatim ſingulos legitimos, & legales, teſteſq. in illis contentos rite, & recte examinatos, ac eſſe in forma probanti, declararunt: & examinatis virtutibus, & actionibus per particularia dubia cum longa temporis maturitate; cauſa demum inſtructa iuxta canonicas ſanctiones, de ſanctitate, ac excellentia vitæ, ac miraculis conſtare cenſuerunt: ſuamq. ſuper præmiſſis relationem fecerunt eidem fel. rec. Paulo Quinto. quam re-

lationem S.V. mensibus elapsis ad eandem Rituū Congregationem discutiendam remisit.

Nos vero, Beatissime Pater, relatione Auditorum Rotæ accepta, & super illa pluribus habitis sessionibus, diligenter, & accuratè discussis eorundem Auditorum assertionibus, & conclusionibus: vnanimi voto censuimus, omnes supradictos processus authenticos, & validos esse: prout etiam censuimus, probationes in illis processibus contētas, super sanctitate, excellentia fidei, & præclaris miraculis Serui Dei Francisci Xauerij fuisse legitimas, & sufficientes. Quę si Sanctitas Vestra talia esse statuat, vt ad Canonizationem sufficere videantur: quæ supersunt tertio loco dicenda, de miraculis in particulari breuiter prosequar.

DE MIRACVLIS.

EX multis miraculis, quæ in processibus cōtinentur in vita, & post mortem à Seruo Dei Xauerio patrata, pauca hæc collegimus.

DE MIRACVLIS IN VITA.

1. Aqua maris salsa facto signo crucis efficitur dulcis:

Cum Pater Franciscus Xauerius ad Sinas contenderet in magna naui Sanctæ Crucis, in qua quingenti erant vectores, cessantibus ventis tanta fuit malacia; vt per quatuordecim dies eodem

hærere

hęrere loco nauis coacta fuerit: neque in illa maris vastitate vllus locus, vel insula apparebat, vnde possent auxilium petere: propterea aquæ penuria ita laboratum est; vt prę siti multi iam ex vectoribus morerentur. Adeunt igitur omnes Xauerium, & enixè petunt; vt tanto malo opem ferat: ille post longam orationem benè in primis sperare iussit de diuina prouidentia, eos non esse perituros certo affirmans. deinde vocato nauarcho, & nautis, reliquisque vectoribus, iubet illos sumere aquam ex mari, atque dolia, vrnas, ac vasa omnia nauis impleri, quam cũ degustassent salsam repererunt. tunc Xauerius eleuatis in cęlum oculis, magna in Deum fiducia, facto signo crucis aquam maris, quam in vasis illis collegerunt, benedixit, & pręcepit, vt iterum degustarent: cui obtemperantes aquam illam dulcissimam, & optimam repererunt. quo miraculo vectores Xauerium sanctum acclamarunt: & Mahometani aliquot, qui aderant, cum vxoribus fidem receperunt, aquam deinde illam, quę abunde superfuit ex nauigatione, in varias prouincias, & vrbes Indię distribuerunt: qua multi ęgroti sanitatem miraculose receperunt.

II. Puer mortuus ad vitam reuocatur.

Puer quidam pestilenti febri correptus Mutano in oppido Indię Orientalis, veste funebri, hoc est sindone, de more illius gentis obuolutus, &

 con-

consutus per vigintiquatuor horas asseruatus, sepulturę mandandus efferebatur magno parētum eiulatu. occurrit Xauerius, qui tunc in eodem oppido operam nauabat conuertendis ethnicis, & erudiendis in fide christiana ijs, quos baptizauerat: itaque parentum orbitatem miseratus, genibus flexis, & oculis ad cęlum eleuatis, Deum orauit pro pueri vita; & corpus aqua benedicta aspersit: deinde iussit funebrem vestem rescindi; & cum cadauer appareret, cruce illud signans, atque manu apprehendens, in nomine IESV viuere iubet, & statim puer surrexit viuus; eumq. sanum, & uiuentem parentibus tradidit. & in memoriam, & honorem huius miraculi eo in loco crux ab incolis erecta fuit, magna omnium celebritate.

III. Mortuus, qui per diem fuerat sepultus, suscitatur.

Cum Seruus Dei in promontorio Comorino concionem ad populū haberet in ecclesia, in qua die pręcedēti sepultus fuerat quidam defunctus: ipseq. Xauerius difficultatem magnam pateretur in conuertendis ethnicis, qui aderant: orauit aliquantulum pro eorum cōuersione, & peracta oratione, vt ad Christum illos adduceret; iussit sepulcrum, in quo cadauer defuncti iacebat aperiri; & populo significauit, placuisse Deo, iterum mortuum illum ad vitam reuocare, vt ipsi conuerterentur: patefacto igitur sepulcro, & resciß-

sa

sa veste funebri; qua defunctus erat inuolutus, apparuit cadauer. tunc verò oratione à P. Francisco pro vita illius Deo facta, statim surrexit viuus. quo viso miraculo vehementer omnes admirati sunt, Deum laudantes, & admirantes Xauerij sanctitatem, & infideles illi, atque multi alij propter hoc miraculum christianam fidem susceperunt, & baptizati sunt ab eodem patre.

IV. Dum Missam celebrat altius cubito à terra eleuatur.

Dum Xauerius Teuanapatano in portu oræ Coromandellis, & alijs etiam in locis Indiæ Orientalis Missæ sacrificium celebraret: visus est ab vniuerso populo, qui aderat Missæ, altius cubito sustineri diuina vi sublimis à terra. Quam rem omnes habuerunt pro miraculo, & dono particulari Xauerio concesso: eumque deinceps, vt virum sanctum venerati sunt; credideruntque famæ, quæ de illius sanctitate, & miraculis vulgabatur.

V. Puer in puteo suffocatus, & mortuus ad vitam reuocatur.

In ora Piscariæ Indiæ Orientalis apud oppidũ Combuture, cum puer filius mulieris eiusdem loci indigenæ casu in puteum cecidisset; & iacẽs per multas horas sub aquis suffocatus esset; mater, & eius cognati mortuum indè extraxerunt; cumque eum ad sepulturam flentes deducerent, accurrit

Dei

Dei seruus Xauerius ex proxima ecclesia sancti Stephani, quo venerat ad celebrandam Missam; quem cum vidisset mater pueri; eum deprecatur, vt vitam filio reddat: at ipse lacrymis matris commotus, & misertus pueri casum, propè accedens, oculis eleuatis, in genua prouolutus pro vita pueri orat: eiusque manu apprehensa, inquit: In Nomine Iesu Christi surge; & confestim puer surrexit viuus, & illum sanum tradidit matri suæ, & cognatis. Omnes ergo, qui aderant, tanto miraculo obstupefacti, cœperunt clamare Miraculum, Miraculum: & gratias Deo egerunt, qui meritis, & intercessione Patris Xauerij illud operatus est; Xauerius verò pręcepit eis, ne cuiquam rem gestam narrarent.

VI. Cœco visus restituitur:

Dum Xauerius in Iaponia ethnicis fidem prędicaret mercator quidam, quem à multis annis apud omnes constabat esse cœcum, ad eum accessit, petens, vt vellet sibi visum restituere, quo iamdiu omnino carebat: Xauerius recitato prius super eo quodam Euangelio, fecit super eius oculos sanctissimum signum crucis; quo peracto subito, & eodem momento aperti sunt oculi eius; & cœpit videre, ac se domum recepit iussu eiusdem Patris Xauerij. Sequenti verò die venit prędictus cœcus ad ecclesiam, quęrens iterum P. Xauerium oculis tamen apertis, & claris, & prostra-

tus

tus ad illius pedes ſimul cum tribus filijs maximas ei gratias egit pro tanto accepto beneficio, affirmans ſe melius videre, quàm antea, cum nondum in illam cœcitatem incidiſſet: & poſtea deduxit vxorem, & totam ſuam familiam; petens à Xauerio, vt vellet eos baptizare, quemadmodum factum eſt: & vulgata fama huius miraculi inter alios ethnicos; commoti ſunt vehementer quamplurimi, & pluſquam trecenti conuenerũt Xauerium, petẽtes ſacrum baptiſmum, quos omnes ille baptizauit.

VII. Mendicus vlceroſus miraculoſe ſanatur.

Cum in promontorio Comorini occurreret Xauerio mendicus toto corpore vlceroſus: Pater illius plagas, & puſtulas magno charitatis ſenſu lauit, & vt maiorem de ſe victoriam reportaret, hauſit aquam, qua lauerat: poſtea in genua prouolutus, enixè precatus eſt Deum pro ſalute dicti pauperis; qui ſtatim fuit liberatus ab omnibus plagis, atque vlceribus.

VIII. Cancer marinus deperditum in mari Crucifixum Xauerio miraculoſe defert.

Cum Franciſcus Xauerius in Inſulis Molucis ageret, atque ex Amboino ad Baranulam Inſulam nauigaret: ſæua tempeſtas exorta eſt: ad eamq. ſedãdam imaginem Crucifixi longam vno digito è collo detraxit, atque in mare immiſit; dumq.

illam

illam manu detinet desuper ex nauigio, forte accidit, vt ex manu dilaberetur, atque in medium mare decideret: qui casus Xauerium tantopere afflixit; vt magni doloris signa dederit. Sequenti vero die ad Insulam Baranulam peruenerunt, in qua est oppidum Tamalo, quod vectores nauigij nautæq. petebant. quare nauigio ad terram applicato descendens Xauerius cum socio per ipsum littus iter faciebat, quo Tamalum perueniret: dumq. medium milliare peregissent, atque à loco amissi Crucifixi multis iam milliaribus distarent: ecce tibi marinus cancer cum prædicto Crucifixo è mari erumpit in littus, quem chelarũ vtrinque morsibus eleuatum, & erectum gestabat: & sic ad Xauerium festinus accurrit, atque ante ipsius conspectum stetit. at Xauerius in genua se prouoluit; cancer verò expectauit, quousq; Xauerius Crucifixum ex ipsius chelis apprehenderet: quo peracto statim in mare vnde exierat se recepit: tum Xauerius deosculatus, & amplexatus Crucifixũ, brachijs ad pectus in modum crucis porrectis, humi prostratus per semihoram in oratione stetit: idem fecit socius, qui ad latus adhærebat, gratias agens Domino IESV Christo pro tam insigni miraculo.

IX. Scapha tempestate abrepta miraculose redit ad nauem.

Cum Xauerius ad Sinas contenderet in naui Odoardi à Gama, sæuissima orta tempestate, ita vt

omnes

omnes de ſe actum eſſe exiſtimarent: gubernator, ne repentina procellæ vis ſcapham auferret; validis eam rudentibus ad onerariam religari iuſſit. nauantes operam ſcaphæ nox oppreſſit; nec ità multo poſt abruptis retinaculis ſcapham tempeſtas abſtulit tanto impetu; vt penè temporis momento omnium conſpectum effugerit. vt vero quiſque cognatos, neceſſarioſque in ſcapha habebat: certatim eorum caſum deplorare cœperunt. Xauerius ergo vniuerſos collacrymantes intuens, bonum eos habere animum iuſſit, ac prędicit fore vt ante triduum filia remearet ad matrem; his verbis ſignificans, ſcapham ad onerariam redituram.

Poſtero die prima luce Xauerius læto vultu prodijt in medium, ac nauarchum rogat, vt iubeat aliquem malo conſcenſo ſpeculari, num ſcapha compareat; & vbi renunciatum eſt ex malo eam non conſpici; in cubiculum ſe abdidit; ibiq. lacrymans bonam diei partem in oratione extraxit: indè læta nuncians, ipſos non multo poſt ſcapham eſſe viſuros, nauarchum rogat, vt vela demittat, & ſcapham expectet: reclamantibus cæteris, quòd fruſtra iàm expectaretur ſcapha, & quòd ſine manifeſto periculo onerariæ expectari non poſſet: nauarchus, qui precibus Xauerij defatigatus, vela demitti iuſſerat, intermiſſo temporis ſpacio, cum ſcapha nec adhuc cōſpiceretur, & nauis iam periclitari videretur, ſæuiente ad-

F huc

huc mari, tolli properè vela imperat, insistit Xauerius rogans nautas, vt adhuc paulum expectent, certò affirmans, scapham nullo periculo onerariæ non multo post affuturam;cumque nautæ desperata re, ac stimulante metu nihilominus vela sustollerent:Xauerius accurrens, manuq. antennis iniecta, per Christi mortem, & vulnera obsecrare institit; ne pigeret etiam num morari parumper. illi obtemperarunt, ipse semel atque iterum interea dum scapha expectaretur, & nullibi conspiceretur, & omnes ibi sine periculo se immorari non posse censerent: sublatis in cælum manibus enixè orabat nauarchum, cæterosq. bono animo esse iubens. intereà nauis expectans ingentibus agitabatur fluctibus impunè; iamq. per tres ferme horas dilata omnium expectatione;pro desperata res erat: cum repentè quidam scapham apparere, atque aduentare proclamat: tùm verò læti omnes Deo, Franciscoq. gratulari cœperunt: vt scapha in conspectu omnium fuit,confestim ad eam excipiendam nauis in obliquum statuitur: at illa Deo ducente rectè ad onerariam tendit. aduentanti alacres nautæ funem de more eminus inijcere parabant: cum Xauerius nihil fune opus est, inquit, ipsa per se sponte accedet ad onerariæ latus: idque omnibus miraculo attonitis ita euenit; atque ità aptè se applicuit, vt miseri illi commodè exciperentur: quin etiam in medijs fluctibus retinente nemine tamdiù stetit, quoad religare-

garetur ad nauim: vt ſatis appareret eiuſdem, cuius adducta fuit precibus, eam retineri.

X. Super vrbe Tolo pluit cineribus.

Cum Franciſcus Xauerius in Molucas Inſulas penetraſſet, & primus illas gentes ad Chriſtum adduxiſſet: vrbs Tolus, in qua ad vigintiquinque hominum millia baptizauerat, ſuaſu cuiuſdam Tyranni fidem Chriſti deſeruerat: ciueſq. eccleſia deſtructa cruces, & ſacras Sanctorum imagines per ludibrium fregerant: quam rem ægerrimè ferens Franciſcus: dolenſq. de iniuria Deo illata, & de pernicie illarum animarum; poſtquam irritas ſuas preces vidit; quibus rebellium animos ad reſipiſcendũ quoad potuit pertentauit: chriſtianos milites ad vindicandã Dei iniuriam promiſsione victoriæ excitauit. viginti igitur Luſitani cum aliquibus Molucarum indigenis, qui omnes numerum quadringentorum explebant, expeditionẽ aduerſus Tolum ſuſceperunt, Franciſco ſuadente, & comite, ac felicem belli exitum promittente.

Erat arx Toli in edito loco poſita non minus armis, quàm ſitu munita: acceſſerat hoſtium fraus; nam ea parte editæ rupis, qua ſola adiri poterat, ſtimulos ferreos ſuppoſuerant, in quos ſeſe induerent, qui propè arcem conarentur accedere. Vix chriſtiani ad Tolum acceſſerant cum Franciſco ad Deum preces fundente, ex vicini montis ver-

tice cum horrendo mugitu, & fragore magnum erupit incendium, & ingens cineris, ac pumicum vis eiecta: quod nunquam in ijs partibus euenisse constat, non modo stimulos ferreos cooperuit; sed etiam arcis fastigium æquauit.

Per idem tempus terræmotus insolitus tectorũ vrbis ingentem edidit stragem; ita ut plerosque hostium pauor compulerit in fugam cineris deinde, ac pumicum copia congesta, facilem in mœnia ascensum dedit. quare arx oppidum totaque regio sine vllo certamine fuit subacta: & ciues, qui tali prodigio perterriti vrbem deseruerant, & in proximas syluas se abdiderant, ad Xauerium statim supplices accurrerunt; & ad eius pedes prostrati, delicti veniam petierunt. Xauerius igitur eosdem cum Ecclesia reconciliauit, imposita salutari pœnitentia; & vt templa euersa reficerent, & susceptam semel Christi fidem in posterum sanctè, pieque colerent.

Communis omnium etiam barbarorum consensus fuit, hanc memorabilem victoriam diuina, non humana ope obtentam fuisse: & tam opportune flagrantis montis auxilium cum subita cineris, & pumicum congerie miraculosè intercessione, ac precibus Xauerij euenisse: qui diuinam opem suis orationibus conciliarat: vt cuius belli auctor extiterat; præcipuus quoq; suis orationibus esset adiutor.

DE

DE MIRACVLIS POST MORTEM.

I. *Corpus incorruptum perſeuerat.*

MOrtuo Patre Franciſco Xauerio in inſula Sanciani prope Sinas, eius corpus in capſa lignea, viua calce iniecta, ſub terra ſepellitur: vt quamprimum exeſa carne, oſſa poſſent in Indiam deportari; quatuor inde poſt menſes effoditur, apertaq. capſa, & excuſſa calce, prorſus integrum corpus reperitur ſine vlla tabe; ac ſi tunc humatum eſſet: ita ut color viuax, caro recens, veſtimenta nulla ex parte læſa eſſent.

Iniecta iterum calce in eadem arca Malacam defertur: ibiq. aperta arca integrum ſicut antea inuenitur. In templum deinde Dominæ noſtræ de monte defertur, excuſſaq. calce in nouo loculo ſepellitur: noui verò loculi breuitas coegit eos, qui funeri operam dabant, corpus nonnihil comprimere, atque inflectere. quod cauſæ fuit, vt ex humeris repente effluxerit ſanguis.

Cum ergo ibi aliquandiu iacuiſſet: nono poſt obitum menſe, ſepulcro patefacto non minus integrum ex humo, quam antea ex calce inuentũ eſt: & velum, quo eius facies operta fuerat, propter ingeſtæ compreſſæq. terræ pondus in humatione, recenti imbutum cruore,

Quo moti miraculo, qui aderant, nouam curarunt arcam intus, foriſq. ſerica, & aurea veſte coopertam. ſic in Indiam delatum Coccini por-

tum

tum primùm appulit confluentibus deuotione, & admiratione ciuibus ad contuendum corpus. Inde Goam exportatum, celebriq., ac festa pompa à Prorege, & omnibus ordinibus exceptum in ecclesiam Societatis I E S V defertur: vbi affluentis populi cupiditati, vt satisfieret: corpus validis cancellis munitum, per totum triduum oculis omnium exponi necesse fuit.

Et quoniam rei miraculum excedebat fidem: de mandato Proregis ab insigni medico corpus inspectum, pertentatumq. fuit, & compertum incorruptum, succosum, & molle, integris, ac solidis intestinis; ex quibus per paruum vulnus inflictum manabat sanguis, nullo balsami, oleiue indicio. Exacto triduo arca prope aram maximam ad dextram in sepulcro per eos dies parato, ad tempus condita est. Postea Vicarius Generalis Episcopi Goani sede vacante, & Inquisitor generalis, aperto sepulcro, multis collucentibus facibus, pro suo munere, atque officio pertentarunt corpus iterum, ac denuo, nihilq. non integrum repererunt.

II. Corpus eius suauissimum emittit odorem.

Dum corpus Xauerij in insula Sanciano, vel Malaca loculo includitur, vel ab eo extrahitur: similiter dum Malacam, & exinde in Indiam naui aduehitur, vel Goæ visendum exponitur, aut ibidem in capsa visitatur: licèt nullo odora-

men-

mentorum genere curatum esset: suauissimum tamen odorem ex se emittebat; ita vt omnium spiritus suscitaret, & confortaret; nec poterant discernere; cuiusnam rei tam suauis ille odor esset.

III. Aduentu corporis Xauerij Malacæ cessat repente pestis.

Cum Malacam vrbem in India Orientali celeberrimam, & frequentissimam sæua pestis inuasisset (quod propter ciuium peccata euenturum illi antea discedens Xauerius prædixerat) breuiq. tempore quamplurimi paucis admodum superstitibus perijssent: necdum desæuiret lues; sed maxime in dies grassaretur: vt primum corpus Patris Francisci, quod ex Sinis in Indiam afferebatur, eò appulit; & ex naui in vrbem delatum fuit; statim ac subito contagiosus ille morbus omnino cessauit: nec ab ea die mortuus vllus, aut morbo correptus fuit: sed adeo tota lues extincta est; vt tam pestiferi morbi deinceps ne vestigium vllum superfuerit.

IV. Ex digito pedis Xauerij defuncti recens sanguis effluit.

Cum Goam Xauerij corpus Malaca aduenisset, & in ecclesia fuisset expositum; magnaq. populi multitudo deuotione commota ad deosculandum illius pedes accessisset: deuota quædam mulier feruore deuotionis adducta, digitum pedis morsu apprehendit; & dentibus nixa est euel-

lere

lere frustulum; quod pro reliquia sibi conseruaret: ex quo morsu recens effluxit sanguis; ac si manaret de corpore viuo. Quo viso miraculo omnes, qui præsentes aderant, valde sunt admirati; & maximam inde deuotionem erga Xauerium conceperunt.

V. Puer vtroque crure, & pede siccis, & aridis ad sepulcrum Xauerij miraculose sanatur.

Puer Ventura Goæ natus in domo Dominæ Ioannæ Fonsecæ, quæ illum, vt filium diligebat, habebat à natiuitate vtrumque pedem, & crura omnino sicca, & arida; neque amplius digito crassiora: ita vt per quinquennium semper humi manibus reptare cogeretur: nec erectum in pedes illum continere poterant, quin statim caderet. multis remedijs frustra tentatis ad Xauerij opem Ioanna confugit, puerum magna fide, ac deuotione illi commendans; sepulcrum illius cum puero per nouem dies visitaturam se promittens: cũque votum cœpisset adimplere: tertia iam die, qua sepulcrum visitabat, puer in eius gremio existens, repente ferream sepulcri cratem manibus apprehendens, suis stare pedibus, & ambulare cœpit, & statim omnino sanus euasit, ita vt per se deinceps sine aliquo adminiculo ambulauerit; & inde melius semper se habens, intra nouem illos dies, quos promiserat crura carne repleta sint. & sic perpetuo valẽs, & sanus deinde vixit.

Lam-

VI. Lampades sola aqua repletæ ante imaginem Xauerij ardent.

In ecclesia Cottatæ oræ Trauancoridis in India Orientali, lampades positæ ante imaginem P. Xauerij, sola aqua benedicta repletæ, sæpe ardere visæ sunt; & per multas horas, ac si oleũ haberent: & hoc in fidei christianæ confirmationem, & ad ostendendam falsitatem idolatriæ, & sanctitatem P. Xauerij, multis ethnicis, mahometanis, & christianis videntibus, & admirantibus: quorum aliquot præsertim ex infidelibus inuitati à christianis ad videndum miraculum, vt experimentum facerent de illius veritate: aquam subinde mutarunt, & noua elychnia in dictis lãpadibus imposuerunt; quæ nihilominus arserũt, vt antea: & dum essent extinctæ, ignem interdum ex se ipsis concepere.

VII. Infans mortuus ad vitam reuocatur.

In Regno Trauancoridis Indiæ Orientalis infans vnius mensis magno ventris profluuio, & febri laborans emoritur, eius cadauer inhumatum seponitur tradendum postea sepulturæ; & per septem, & amplius horas manet contectum linea tela, quæ fuerat ad vestem funebrem conscissa ab ipsomet parente iuxta morem illius gentis. Interim cum parens filij mortem acerbè ferret: monetur ab amicis; vt filium Patri Francisco voueat;

quippè qui posset illi vitam reddere, cum tot, & tanta miracula patrasset. parens magna fiducia de Xauerio concepta; vouit ipsius Xauerij ecclesiæ, quæ apud Cottatæ oppidum est magnam eleemosynam, si vitam filio reddat: insuper se filio nomen Francisci impositurum. dumq. multis lacrymis precatur Xauerium, coram filij cadauere, vt suæ consulat orbitati: cernitur repente puer aperire oculos, mouere manus, pedesq., ac voculas, & lamenta puerilia edere. accurrunt vndique circumstantes, videntesq. puerulum non modo viuum, sed omnino sanum, & valentem, acclamant, & mirantur tantum miraculum. Parens suscitatum filium ducit ad ecclesiam Xauerij, & ibi illi imposito Francisci nomine, & collata eleemosyna, voto se exsoluit: atque omnes maximam exinde erga Xauerium concipiunt deuotionem.

VIII. Cæcus visum recepit ante imaginem Xauerij.

Quidam Malabaris nomine Chiambaratecure Thesaurarius Sanctæ Crucis oppidi Colechæ Regni Trauancoridis in India Orientali, dum festos ignes componit ad ecclesiæ prędictæ festiuitatem celebrandam, sulphureus puluis inopinato accensus, vultum illi pene totum combussit; & visum oculorum omnino ademit; ita vt nihil prorsus posset cernere. Cumq. aliquot iam annos cæcus perseuerasset: apparet illi in somnis P. Xa-

uerius

uerius, eumq. monet; vt ad ecclesiam ipsius visitandam pergat: fore enim, vt hac ratione lumen oculorum recipiat. è somno experrectus ducem itineris statim accipit, atque in ecclesiam Cottatæ contendit; in qua Xauerius magna veneratione colitur: ibi per nouem dies commoratus, assidua deprecatione Xauerij opem, & patrocinium implorat; & dum ante Xauerij imaginem orat, decussa caligine oculorum, lumen repente recipit; & gratijs pro beneficio actis, domum suam reuertitur absque vllo itineris duce: quæ à dicta ecclesia sex leucas distat: eamq. deuotionem animo erga Xauerium concepit; vt in illius honorem multa carmina, & laudes lingua Malabarica composuerit.

IX. Leprosus miraculose sanatur.

Franciscus Peremal natione Chiauallacaire in India Orientali homo adhuc ethnicus, cum toto corpore lepra esset affectus, & pustulis plenus; atque ab omni remedio humano desperatus, ac sæpius fidem christianam suscipere detrectasset: monitus in somnis à P. Xauerio, adiuit ecclesiam Cottatæ, cuius oppidi erat indigena: & ibi vngens se oleo lampadis, atque prostratus ante Xauerij imaginem dum illius opem implorat, repentè mundatur à lepra, & integram sanitatem recuperat: quo viso miraculo, se conuertit ad fidem, & duos inde post menses baptizatur.

X. Dysenterica vngens se oleo lampadis Xauerij perfecte sanatur.

Francisca Rebella dysenteria, seu fluxu sanguinis tres menses continuos non sine ventris tumore laborarat. cuius morbi vis cum eam in vitæ discrimen adduceret; nec amplius medicamenta ei prodesse viderentur: feria quinta maioris hebdomadæ venit ad Patris Francisci imaginem in Capella quadam ecclesiæ Societatis IESV Coulani appensam; vota inibi Deo nuncupat; enixeque Xauerij auxilio pro recuperanda salute implorato; cum acerbo ventris dolore, prout dysentericis euenire solet, se premi sentiret: vngit se oleo lampadis Patris Francisci magna fide, ac certa fiducia recuperandæ salutis: & repente omni dolore liberatur; atque ex illa hora prorsus ab ea infirmitate conualescit; adeo vt nulla deinceps huiusmodi tumoris, & dysenteriæ senserit incommoda.

Pro tribus sequentibus miraculis.

Lucia de Villanzan Sinica annorum centum & viginti cognouit P. Franciscum Xauerium dum in India prædicabat; & ab eo in fide christiana fuit instructa; & ob id magnam erga Xauerium deuotionem concepit: eo deinde mortuo honeste semper, & laudabiliter vixit, frequentando sacramenta Confessionis & Eucharistiæ, & inser-

inseruiendo pauperibus, alijsq. operibus pietatis vacando. Cumq. medaliam, in qua effigies erat P. Francisci, obtinuisset, in vrbe Coccini: duodecim ante annis ea tangebat infirmos; vel aquã, cui eadem medalia iniecta fuerat, potandam præbebat; vel ea lauabat partes morbo affectas, nulla tamen vtens illicita cæremonia, aut superstitioso modo, sed magna humilitate, & reuerentia signans eos signo Crucis dicens. In nomine IESV, & Patris Francisci Xauerij tibi restituatur sanitas, qua indiges. quare præuia humilitate, & deuotione, sinceraq. fide huius mulieris dignatus est Deus, opera mirabilia facere meritis, & intercessione Xauerij, vt ex dicendis patebit.

XI. Laborans inueterato, & vlceroso cancro repente sanatur.

Gondisaluus Rodriguez de Valle Coccinensis accola maximum, & vlcerosum à multis annis habebat cancrum cordi proximum; ita vt nec manducare, nec quiescere, nec alijs actibus naturalibus vti vllo modo posset propter magnos dolores: sumptisq. frustra varijs medicamentis, motus fama miraculorum, quæ fiebant virtute medaliæ P. Francisci, conuenit prædictam Luciam, eamq. genibus flexis precatur; vt medaliam cancro applicet: cui, vt illa morem gereret, facto prius Crucis signo cãcro vlceroso medaliam

impo-

imposuit, verbis prolatis. In nomine IESV, & Patris Francisci Xauerij tibi reddatur sanitas: statim & eodem momento liberatus fuit, & penitus sanitati restitutus.

XII. Habens crura vlcerosa, & laborans dysenteria miraculosè sanatur.

In Vrbe Coccini Emanuel Rodriguez annorũ quinquaginta septem, habens crura vlceribus plena, varijs per aliquot annos in vanum tentatis medicamentis, ita in dies habebat peius: vt neruis contractis, crus vnum breuius altero euaserit; quo neque poterat incedere, neque terram tangere: & propterea gestatoria sede deferebatur: quibus malis ventris profluuium, seu dysenteria accessit; proptereaq. à medicis, prostrata omnino valetudine, derelictus est. cum nulla iam subesset spes recuperandæ sanitatis: tandem fiducia meritorum, & intercessionis Patris Xauerij, ductus ad prædictam Luciam, ab ea petijt deuotè, vt medaliam sibi applicaret: cui illa morem gessit, facto prius super cruribus signo Crucis cum verbis. In nomine IESV, & Patris Francisci, &c. & aquam deinde potandam dedit, in qua fuerat iniecta medalia: statimq. liberatus est à dictis vlceribus, & dysenteria: & intra triduum perfectam omnino recuperauit sanitatem, & sanus perseuerans nullo deinde impedimento ambulabat.

Mulier

XIII. Mulier paralitica, & cœca ſanitatem, & viſum oculorum recuperat.

In eadem vrbe Coccini Maria Diaz vxor Ioannis de Caruaglio per ſeptem annos paralytica ita laborauerat ex dimidia corporis parte; vt nec manum, nec pedem, nec quicquam ab eo latere mouere poſſet. item ita amiſerat viſum oculorum; vt à ſeptem annis eſſet omnino cœca. In his infirmitatibus conſtituta; adita Lucia prædicta, penes quam medaliam eſſe ſciebat, cum magna fide precata eſt; vt dictam medaliam ſuis oculis, & membris affectis applicaret; & aqua illius prædictas partes lauare dignaretur. quod cum eadem ſæpius, & per ſeptem continuos dies effeciſſet, imponens medaliam ſuper oculos, & partes affectas, ſignans eas ſigno Crucis, inuocato Xauerij nomine, & eaſdem lauans: ſtatim melius habere cœpit, & intra illud ſeptiduum recuperauit viſum oculorum, ac perfectam ſanitatem recepit: & baculum quo anteà ægra membra trahebat, reliquit in eccleſia Societatis IESV in memoriam accepti beneficij.

DE

DE MIRACVLOSIS Prædictionibus.

EX miraculosis prædictionibus huius Serui Dei aliquot principaliores etiam referemus.

I

Cum infideles barbari Aceni è Somatra insula Malacam venissent ad prædandum cum classe, quæ constabat nauibus sexaginta, & quinque millibus armatorum; inter quos erant Turcæ, & Iannizeri non pauci: aliquot christianorum naues in Portu Malacensi incenderunt; & in captos Christianos eximiæ crudelitatis exempla in odium christianæ fidei ediderunt. Quare hortatu P. Francisci Xauerij milites Christiani non amplius triginta supra ducentos in octo naues distributi, barbaros insequuti sunt: licet re in vrbis consilio agitata, ciuibus vniuersim temerarium videretur, tàm paucos aduersus tantam classem huiusmodi expeditionem suscipere.

Præterea cum Lusitana classis è portu solueret, Prætoria biremis spectante Ciuitate in ipso portu, incertum quo casu, aperitur, & submergitur, saluis tamen militibus. quo infortunio excitatus populus infelicem portendi ratus euẽtum, temerarium iudicabat, contra validã Acenorum classem tam paruo nauigiorum numero

ro velle contendere.

Franciſcus tamen Luſitanorum militum animos ad pium bellum accendens; vt Acenos Chriſti acerrimos hoſtes ſuperbè abeuntes inſectarentur, ijs præcipit: promittens certam Chriſti ope victoriam: eodemq. die pro vna biremi amiſſa duas venturas, & claſſi eſſe adiungendas, pronunciat. Et ecce ante ſolis occaſum Franciſcus à cælo admonitus, biremes duas Luſitanas, vnam Didaci Suarij nobilis inſtitoris, alteram Ioannis eiuſdem filij procul in mari conſpicit, ex Molucis Patene venientes, inſtructas militibus, & bellico apparatu: altum tamen tenebant, curſum vlterius dirigentes, ne vectigal ſolitum, ſeu portorium Malacæ pendere cogerentur. Conſcendit illico lembum Xauerius; ad Didacum Suarez contendit; eumq. ad bellum ſuſcipiendum pro Chriſti nomine adhortatur. ille Xauerij rogatu, omni tributo exolutus à Præfecto vrbis Simone Mello, Malacam cum ſuis biremibus appellit; bellique ſocium ſe offert reliquis Luſitanis. Hanc igitur tumultuariam militum manum CHRISTI COHORTEM Xauerius appellauit. Iuere milites Patris promiſſis, ac ſanctitate freti. Cumq. iam vnius, & dimidiati menſis ſpatio nihil de illis ſciretur; ſamaque ab infidelibus vulgata, noſtri ab Acenis trucidati crederentur: ciuitas vniuerſa mœrebat; & mulieres viros ſuos pro mortuis lamentabantur: multique ad artes illici-

tas, & magicas recurrebant; vt aliquo modo ſcirent, quid tandem de illis actum eſſet.

Die igitur quadam Dominica ſub finem concionis, ea ipſa die, & hora, qua noſtri ad flumen Parles, quod Malaca diſtat trecentis milliaribus, promiſſam à Franciſco victoriam, non ſine miraculo obtinebant, occiſis quatuor millibus barbarorum, & captis, vel demerſis cunctis eorum nauibus: poſtquam Xauerius modicam aſtantium fidem reprehendit, Diuini ſpiritus inſtinctu ad Crucifixi effigiem conuerſus, cum effuſa corporis actione vaticinans; primum claſſium congreſſum verbis deſcribere per ambages cœpit, ac ſi in ipſa pugna præſens adfuiſſet, auditoribus admirantibus. Poſtea ardentibus oculis, vultuq. pro pugnantibus orat: factoq. deprecandi fine, corporis deficiens iactatione, caput, quaſi fatigatus, ſumma ſuggeſti ſponda pauliſper inclinauit. deinde inuſitata oris hilaritate inſurgens: Recitate, inquit, vnum Pater, & Aue, & agite Deo quantas maximas poteſtis gratias pro victoria, quam noſtri hac ipſa hora de Acenis reportarunt; tribus tantum aut quatuor ex noſtris in bello deſideratis; & tali die vobis aderit ea de re nũcius. Diem etiam definiuit, quo noſtri reuerſuri erant ſpolijs onuſti.

Vaticinationem multiplici ſucceſſu exitus cõprobauit: nam biduo, triduoue poſt, eo die quo Pater prædixerat, nuncius aduenit; noſtriq. ſpolijs

lijs onusti dicta subinde die reuersi sunt:collatisque inuicem rebus, ac circumstantijs omnibus; constitit eadem ipsa hora, qua Pater Franciscus Malacę in tanta locorum distantia pronunciauerat, victoriam contigisse. illudq. pro maximo miraculo vniuersa ciuitas habuit: cũ nonnisi diuina reuelatione, quæ pronunciata sunt à Francisco, sciri potuissent.

II.

Cum Pater Franciscus naui Iacobi Pereirę,cui à Sancta Cruce nomen erat, veheretur; obortaq. graui tempestate nautæ, ac reliqui vectores timerent, ne procellæ impetus nauem discerperet; ipse omnes hoc metu liberauit; & eam benedicens prædixit; nauem illam nõ in mari tempestatis vi, sed in nauali dissoluendam. Deinde Pereiræ nauarcho peritissimo denunciat naufragiũ alterius nauis, quæ vna cum ipsis è portu soluerat; & breui se illius calamitatis cõspecturum indicia. Nec multo post sedata procella, viderunt super vndas tabulas,& cadauera fluentia; certissima dissipatæ nauis indicia.

Cæterum nauis illa Pereiræ annos prope triginta Patri Francisco superstes,quamuis vetusta, & cariosa, fluctibusq. labefactata, ex tot cursibus, ac tempestatibus incolumis semper euasit: quin vectores, institoresq. dictæ prædictioni confisi in illam certatim suas merces imponebant; ac sine metu naufragij, iacturęq. vltro, citroq. commea-

 bant.

bant. Quocunque appellebat nauis, tumultu, & plausu populi excipiebatur: & tota iam India illam vocabat nauem Sancti Patris. Demum Duci cuidam Diensi diuendita, post multas nauigationes cum Coccinum appulisset, ibiq. in nauale subducta esset, vt quassata reficeretur, ibidem se ipsa dissoluta est: & sic Xauerij vaticinationem comprobauit.

III.

Cum Xauerius Malaca ad Amboinum insulã traijceret: cum eo profectus est Ioannes de Arausio Mercator Lusitanus. sub idem vero tempus classe Hispanorum vna, & altera Lusitanorum ad Amboinum appulsis, cœpit sæua lues complurimos vtriusque classis absumere. itaque Xauerius de more res necessarias, & medicamenta à diuitibus conquisita, egentibus ægrotis suppeditabat; à diuite Arausio eiusmodi eleemosynas potissimum petens; qui tamen sua tenacius conseruans, iam ægrè præstabat Xauerio frequentius petenti; metuens, ne sibimet ipsi aliquando deessent. Vnde cuidam Francisco Paleæ Xauerij nomine pro infirmo roganti vinum, ægre dedit: admonens, se id Francisco tum quidem dare; sed ea conditione; vt in posterum aliud tale ab eo non postularet. Quod vbi Xauerio nunciatum est ab eodem Francisco Palea: Xauerius repente, quid? existimat inquit, Arausius, possessionem eorum, quæ habet,

bet, fore diuturnam; & consumptur ũ se esse suũ vinum? errat certo; sciat, se in hac ipsa insula esse moriturum, & eius bona in vsum pauperum cessura. & postea eum monuit, vt libenter pro infirmis petita præstaret, animæq. suæ consuleret: quandoquidem illa esset vltima terra, in quam de naui excensurus erat.

Prędictioni respondit euentus. discedens enim Pater Frãciscus ex Amboino in Molucam, in eadem insula reliquit Arausium. Postmodum cum in Ternate insula, quæ vna est ex Molucis, post multos dies sacrum faceret in magna populi frequentia: post offertorium, conuertens se de more ad populum dixit: Orate fratres pro anima Ioannis de Arausio, qui modo in Amboino expirauit; & commendate illam Deo: heri sacrũ pro illo feci, & hodie iterum facio. ad hæc mirati, qui aderant, post mutuos præ stupore intuitus, quæsiuere inter se; qua tandem ratione id scire Franciscus potuisset; cum ab eo loco distaret Amboinus passuum millibus amplius ducentis; & neminem per eos dies inde venisse constaret. admiratione deinde in expectationem versa, notatur res diesq. ab ijs, qui audierant: & tamdiù fuere de re dubij, donec interiectis duodecim diebus, naui ex Amboino vectus Raphael Caruallius, Arausij mortem nunciauit: id quod etiam ex litteris à Ioanne Derio ad Xauerium missis, & à Caruallio delatis certo constitit; illum nimirum esse

mortuum in loco Tibiquiſanis eiuſdem inſulæ:& temporibus prætereа, ac rebus inter ſe comparatis; omnia cum Franciſci prædictione congruere comperta ſunt. Quare nemini dubium fuit, quin id Xauerius diuinitus cognouiſſet. adeoq. illum, tanquam prophetiæ dono præditum, omnes ſuſpicere cœperunt.

IV.

Meliapore quidã mercator erga Patrem Franciſcum maxime pius illum ſalutauit in digreſſu, volens nauigare Malacam: inſtanterq. petijt aliquid, conſeruandæ illius memoriæ cauſa. Xauerius è collo detractam precariam coronam ei dedit commendans, vt eam magni æſtimaret; & ſimul ei promiſit, quod quandiù illam apud ſe haberet, non eſſet in mari periturus. quod ita prorſus euenit. Nam in ea nauigatione; cum iam eſſet propè Malacam, longiſsimè à Meliapore; nauis, qua vehebatur, vi tempeſtatis abrepta in mari perijt; & deſiliens mercator cum nonnullis alijs vectoribus in tabulata, quæ ex lignis raptim compoſuerant, in alto mari alienato à ſenſibus animo deliquium, ſeu animi extaſim paſſus eſt: in qua ſibi videbatur proprijs oculis inſpicere Patrem Xauerium, & cum illo colloqui in eodem loco, à quo profectus fuerat, & à Xauerio acceperat precariam coronam. demum quinto poſt die, ex quo deſilijt in ea tabulata, ab illa animi extaſi, velut ab alto ſomno experrectus, repentè ſe vidit in lit-

littore Negapatani prope Meliaporem ſaluum,& incolumem, ereptum à fluctibus, amiſsis, mariq. abſumptis reliquis omnibus, qui cum eo in tabulata deſilierant: quia neque amplius illi, neque ea comparuerunt.

V.

Cum Pater diſcederet ex Moluco, & traijceret in inſulam Mori, lætis omnibus, qui nauigio vehebantur: in medio curſu certo quodam die quaſi indignans ſurrexit, & ſcindens veſtem exclamauit: IESV, illi homines, qui occidunt illos homines! cęterum vectores nouitate permoti, ad Xauerium occurrunt; & quid rei eſſet, percunctantur: tùm ille in ſe rediens, re diſsimulata, nihil eſſe reſpondit. Verum cum nauis ad inſulæ portum appulit, comperiunt quoſdam Luſitanos in littore à latronibus fuiſſe interfectos eo ipſo tēpore, quo Pater prędicta verba protulerat in naui.

VI.

Ioannes Durus Mercator adoleſcens ex Ceilano profectus in vrbem ſancti Thomæ, conuenit Patrem Franciſcum Xauerium; vt cum illo confiteretur. confeſsione peracta à Franciſco petit; vt ſemet vitæ ſocium accipiat; quod tandem poſt multas preces obtinuit; & opes ſuas in pauperes diſtribuere cœpit. poſtea tamen à communi hominum hoſte ſollicitatus, à Franciſci obedientia ſe abduxit; & cum in quędam peccata incidiſſet, mercibus in nauiculā occultiſsimè impoſitis, Xa-

uerio

uerio inſcio,vt credebat, parabat fugā. tum Pater occultæ fugæ conſilium diuinitus cognoſcens, ſubito per puerum eum iam iam è portu ſoluturum ad ſe vocari iubet: quo nuncio vehementer admiratus conſtitit; dubius quid ageret: ſed rem diſsimulans tandem decreuit ad Franciſcū vocantem ire: quem vix limen domus attingentem, aſpiciens Pater, Peccaſti, inquit, peccaſti. Quibus ille auditis ſubmiſſo capite reſpondit; verum eſt,peccaui: cui adiunxit Franciſcus, Accede igitur ad confeſsionem. quibus verbis Durus adeò fuit commotus; vt domum profectus, eo ipſo die nauigium vendiderit; & facta confeſsione, atque in pauperes mercibus diſtributis, ſocium ſe, vt antea, Xauerio conſtanter adiunxerit.

Cum illo itaque traiecit in inſulas Molucas, & iterum Malacam venit. inde in deſertam inſulā delatus, cum in æde quadam ſacra moraretur de nocte: grauiter tentatus fuit a dæmone; & (incertū vigilans an ſomnians) inſolita aliqua vidit. nec ita multo poſt,cum ſua delicta de more cōfiteretur,viſionem cælauit.at Xauerius re diuinitus cognita in confeſſione,ex eo quærit, quidnā rei in deſertæ inſulæ templo ei contigerit. nihil vero, inquit ille: cum Pater inſtaret iterum, & ſæpius: ſemper viſionem cælauit. tandem Franciſcus,vt vidit illum ex compoſito viſa celare; ipſemet omnia enarrare cœpit. quod audiens Durus, obſtupuit: & cognouit Deum in Franciſco habitare;ac

de-

demum cum illo rediјt in gratiam; cui postea Xauerius denunciauit, fore vt Franciscanorum institutum, ac disciplinam amplecteretur, ibique æternam salutem esset consequuturus. Prædictioni non defuit euentus. Durus enim Religionem sancti Francisci ingressus est.

VII.

Cum Xauerius aliquando Machai apud Sinas Petrum Vellium latrunculis ludentem in domo aliena conueniret, ab eo petiјt eleemosynam ad opus faciendum: ei Vellius tradidit clauem arcæ nummariæ, auferre iubens, quot vellet nummos. Xauerius adiuit domum illius; & tercentis nũmis aureis ex arca depromptis, Vellio reddidit clauem. qui rediens domum, & aperiens arcam nummariam, nullam pecuniam ex ea cognouit defuisse: & sciscitanti à Xauerio, quantum auri abstulisset; Pater respondit, se deprompsisse tercentos aureos: cui Vellius se reperiјsse dixit omnes, quot quot habebat in arca nummos, nullosq. defuisse: addiditque, ei se arcæ clauem eo animo tradidisse, vt ex æquo dimidiam triginta milliũ aureorum, qui aderant, partem sibi demeret: cui Xauerius: Ego vero tibi Velli in Dei nomine polliceor; nunquam Deum tibi defuturum dum vixeris, & tibi semper suppeditaturum abundanter ea, quæ tibi opus erunt; & omnes tibi liberali animo, & voluntate largituros: quinimo diuinitus supremum vitæ diem agnosces. Nec Vel-

lium

lium Franciſcus ſefellit: quia licet ei acciderint multa, quibus eſſet caſurus in paupertatẽ, niſi omnes eum liberaliter iuuiſſent: nihil tamen illi aliquando pro ſe, & pro ſua familia defuit.

Multos igitur poſt annos diuinitus de inſtanti morte Vellius præmonitus rem ſuam familiarem magna ex parte in pauperes prius diuiſit: miſſas celebrari pro anima ſua iuſſit: propinquis, & amicis vltimum vale dicens, Xauerij prædictionem, eiusq. euentum lætus ijs expoſuit; qui eum delirare credebant. At vero cum interfuiſſet miſſæ, ſolemni ritu defunctorum celebratæ; ipſe ſe in feretro compoſuit tapete coopertus, mortẽ ſenex expectãs. Finita miſſa, & dicto à Sacerdote reſpõſorio, Requieſcat in pace: accurrerunt famuli eius, vt auferrent tapetem, credentes viuum eſſe: ſed ille iam animam creatori ſuo reddiderat: quæ res comprobauit Xauerij vaticinationem.

HAEC ſunt, Pater Beatiſſime, quæ ex legitimis actis huius cauſæ dicenda fuerunt de vita, & moribus Serui Dei Franciſci Xauerij Societatis IESV; ac de miraculis illius interceſſione, & meritis factis. Quibus latius in pluribus Congregationibus diligenter perpenſis, atque diſcuſſis, Cardinales Congregationis Sacrorum Rituum in eam ſententiam vnanimes venerunt: Poſſe Sanctitatem Veſtram (ſi ei placuerit) ad vlteriora procedere, & Canonizatio-

tio-